

MEHNAT MIGRATSIYASI BO‘YICHA XALQARO HAMKORLIK MASALALARI

Salimov Sherzod Yunusovich

Tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),
Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti
“Ijtimoiy-gumanitar fanlar va tarix” kafedrasida katta o‘qituvchisi.
e-mail: sh-salimov@mail.ru
Tel.: +998935372706

ANNOTATSIYA

Maqolada, fanlararo yondashuv asosida mehnat migratsiyasini huquqiy tartibga solishda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik jarayonlari atroflicha o‘rganilgan. O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining huquqlari va manfaatlarini hisobga olgan holda, keyingi yillarda tashqi mehnat migratsiyasining samarali tizimini ta‘minlash borasida davlatimiz tomonidan olib borilgan chora-tadbirlar, o‘zbekistonlik mehnat migrantlarining huquqlari, mehnat sharoitlari, hayot tarzi kabi jiddiy masalalari bilan bog‘liq holda muammolar doirasida tahlil etilgan.

***Kalit so‘zlar:** mehnat migratsiyasi, mehnat resurslari, BMT, XMT, noqonuniy migratsiya, jamg‘arma.*

ВОПРОСЫ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ПО ТРУДОВОЙ МИГРАЦИИ

Салимов Шерзод Юнусович

доктор философии по историческим наукам (PhD),
старший преподаватель кафедры “Социально-гуманитарные науки и история” Ташкентского международного университета финансового управления и технологий.
e-mail: sh-salimov@mail.ru
Tel.: +998935372706

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются процессы взаимодействия международных организаций в правовом регулировании трудовой миграции на основе междисциплинарного подхода. Учитывая права и интересы граждан Республики Узбекистан, меры, принимаемые нашим государством в последующие годы для обеспечения эффективной системы внешней трудовой

миграции, были проанализированы в рамках таких серьезных вопросов, как права трудовых мигрантов из Узбекистана, условия труда, образ жизни.

***Ключевые слова:** трудовая миграция, трудовые ресурсы, ООН, МОТ, нелегальная миграция, сбережения.*

ISSUES OF INTERNATIONAL COOPERATION ON LABOR MIGRATION

Salimov Sherzod Yunusovich

Doctor of Philosophy in Historical Sciences,

Senior lecturer at the Department of Social Sciences, Humanities and History at the Tashkent International University of Financial Management and Technology

ABSTRACT

The article analyzes the processes of interaction of international organizations in the legal regulation of labor migration on the basis of an interdisciplinary approach. Taking into account the rights and interests of citizens of the Republic of Uzbekistan, the measures taken by our state in the following years to ensure an effective system of external labor migration were analyzed in the framework of such serious issues as the rights of labor migrants from Uzbekistan, working conditions, and lifestyle.

***Keywords:** labor migration, labor resources, UN, ILO, illegal migration, savings.*

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida migratsiya masalasi tobora dolzarblik kasb etib bormoqda. Ma'lumotlarga ko'ra, dunyoning turli mamlakatlarida o'rtacha 232 million nafar migrant yashaydi. Ularning aksariyati sayyoramizning Shimoliy mamlakatlari hissasiga to'g'ri keladi [1 b. 1].

Birlashgan Millatlar Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda taxminan 281 million xalqaro migrant mavjud bo'lib, bu umumiy aholining 3,6 foizini tashkil etadi. Mojaro, zo'ravonlik, siyosiy yoki iqtisodiy beqarorlik, iqlim o'zgarishi va boshqa ofatlar tufayli o'z mamlakatlarini tark etayotganlar soni yanada ortib bormoqda. Biroq Jahon Banki ekspertlarining ta'kidlashicha, migratsiya farovonlik va taraqqiyotning kuchli manbai bo'lishi mumkin: agar to'g'ri boshqarilsa, u yuboruvchi va qabul qiluvchi mamlakatlar uchun ham foyda keltiradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, pul o'tkazmalari hajmi dunyo bo'yicha 831 milliard dollarga yetdi, bu rivojlanayotgan mamlakatlarga berilayotgan rasmiy yordam va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmidan ancha ko'pdir. O'zbekiston

bo'yicha esa Markaziy bank ma'lumotlariga asosan, 2023 yilda iqtisodiyotga kiritilgan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi 7,2 mlrd dollarni tashkil etgan bo'lsada, pul o'tkazmalari hajmi 11,4 mlrd dollarga yetgan. Ushbu ko'rsatkichlar migratsiyaning mamlakat iqtisodiy o'sishidagi ahamiyatini yana bir bor tasdiqlab, uning milliy iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash va fuqarolar farovonligini yaxshilashdagi muxim o'rini ko'rsatmoqda.

“World Migration Report 2024” hisobotiga asosan, migratsiya inson taraqqiyotiga yordam beradi, migrantlarga ham, ularning oilalariga ham foyda keltiradi, chunki migrantlarning xorijdagi daromadlari aksariyat hollarda o'z vatanidagi daromadlaridan ancha yuqori bo'ladi. Shu bilan birga, migrantlar ilm-fan, san'at va tadbirkorlikda asosiy o'rinlarni egallab, jahon iqtisodiyoti va innovatsiyalarda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, yosh ishchilarning migratsiyasi yuqori daromadli va aholisi qariyyotgan davlatlarning pensiya tizimlariga tushadigan yukni kamaytirishga yordam beradi.

O'zbekiston Respublikasi tomonidan bugungi kunga qadar qabul qilingan migratsiya borasidagi asosiy hujjatlar – xalqaro mehnat Tashkilotining 97 va 143-sonli konventsiyalari va 1990 yil 18 dekabrda BMT Bosh Assambleyasining 45/158 rezolyusiyasi bilan qabul qilingan "mehnat migrantlari va ularning oila a'zolarining haq-huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi xalqaro konventsiyasi [2 b. 2] mohiyatan noqonuniy yo'llar bilan migratsiya kirib borishning oldini olishga qaratilgan [12 b. 3]. O'zbekiston Respublikasi XMT ning teng huquqli a'zosi sifatida o'zining 2014-2016 yillarga mo'ljallangan munosib mehnat bo'yicha dasturini qabul qilgan [14 b. 4]. Ushbu dasturda ijtimoiy sheriklar – O'zbekiston Respublikasi hukumati, O'zbekiston kasaba uyushmalari federatsiyasi va savdo-sanoat palatasining xalqaro mehnat tashkiloti bilan hamkorlikdagi maqsadi – mamalakatdagi barcha ayollar va erkaklarni munosib mehnat bilan ta'minlash ekanligi ko'rsatilgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Xususan, bugungi kunda O'zbekiston tomonidan XMTning 13 ta konventsiyasi ratifikatsiya qilingan bo'lib, ularning ettitasi mazkur tashkilotning asosiy konventsiyasi va bittasi "bandlik sohasidagi siyosat to'g'risida"gi usutuvor ahamiyatga ega konventsiyalardir [8 b. 5]. Shuningdek, O'zbekistonda XMTning majburiy mehnat masalalari bo'yicha 29 va 105-konventsiyalari, diskriminatsiya to'g'risidagi 100 va 111-konventsiyalari, bolalar mehnati to'g'risidagi 138 va 182-konventsiyalari, bandlik siyosati to'g'risidagi 122 - konventsiyasi qabul qilgan [6 p. 6]. Chunonchi, mamlakatmizda minimal yosh va bolalar mehnati bo'yicha konventsiyalarning qo'llanilishi bo'yicha Milliy faoliyat rajasi ishlab chiqilgan [3 b. 7]. 2018 yil 27 noyabr kuni Birlashgan Millatlar tashkiloti migratsiya agentligi

Kengashining Jeneva shahrida ochilgan 109-sessiyasida ovoz berish natijasida O'zbekiston Respublikasi xalqaro migratsiya tashkilotiga 173 a'zosi bo'lib qabul qilindi. O'zbekiston Respublikasi "xalqaro migratsiya tashkiloti Konstitusiyasini ratifikatsiya qilish to'g'risida"gi qonun 2018 yil 12 dekabr kuni O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi tomonidan qabul qilingan va 14 dekabrda Senat tomonidan ma'qullangan. XMT Konstitusiyasida uning maqsad va vazifalari e'lon qilingan.

2018 yil 19 dekabr kuni Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining mehnat va ijtimoiy masalalar qo'mitasi tomonidan "mehnat migratsiyasi masalalari: xalqaro tajriba va O'zbekiston amaliyoti" mavzusida seminar tashkil etilib [8], 18 dekabr sanasi xalqaro migrantlar kuni deb nomlanishining sababi va ahamiyati haqida ham ishtirokchilarga tushuncha berildi. Ta'kidlanganidek, ushbu sananing belgilanish tarixi barcha mehnatkashlar va ularning oila a'zolari huquqlarining himoya qilinishi yuzasidan 1990 yil 18 dekabrda qabul qilingan xalqaro Konventsiya bilan bevosita bog'liq. Bu borada BMT Bosh Assambleyasining 2000 yil 4 dekabdagi rezolyusiyasi ham qabul qilingan. Rezolyusiyaga ko'ra, butun dunyoda shu kuni seminarlar, davra suhbatlari, mehnat migrantlari bilan uchrashuvlar, ko'rgazmalar tashkil etilishi belgilangan [9]. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev tomonidan 2018 yil 26 dekabr kuni "xalqaro migratsiya tashkiloti Konstitusiyasini ratifikatsiya qilish to'g'risida"gi qonun imzolandi [3 b. 10]. Xalqaro migratsiya tashkiloti Konstitusiyasini ratifikatsiya qilish, mazkur tashkilotga a'zo bo'lish O'zbekistonga bir qator huquqlardan foydalanishga imkon beradi. Jumladan, ovoz berish huquqidan foydalanish, Kengashda qaror qabul qilish va faoliyatida ishtirok etishga, joriy dasturlarda qatnashish yoki uning ehtiyoj va manfaatlariga doir ishlab chiqiladigan yangi loyihalarga o'z taklifini berishi va migratsiya bilan bog'liq dasturlarga xalqaro moliyaviy yordam olishi mumkin. Shuningdek, tashkilotning rivojlantirish jamg'armasi mablag'laridan foydalanish huquqiga ham ega bo'ladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 5 martdagi "O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirish uchun respublika tashqarisiga transportda chiqish vaqtida xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida" Prezident qarori imzolandi [21 b. 11].

"Mazkur qaror bo'yicha Agentlik o'ziga yuklatilgan qator ishlarni amalga oshirdi. Jumladan, "O'zbekiston temir yo'llari" AJ va O'zbekiston havo yo'llari" MAK vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirish uchun respublikadan tashqariga chiqayotgan fuqarolarga plaskart va umumiy vagonlarga temir yo'l chiptalari hamda iqtisodiy klass aviachiptalar narxlariga 20 foizgacha chegirma taqdim etadigan, temir yo'l va aviachipta xarid qilish xarajatlarini qisman qoplash uchun bir yilda bir marta

300 ming so'm miqdorida beg'araz to'lov amalga oshiriladigan bo'ldi. Imtiyozli biletarni taqdim etish uchun barcha viloyatlarda va Toshkent shahrida hamda Qoraqalpog'istonda maxsus kassalar ish boshladi [22 b. 12]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 5 iyuldagi "tashqi mehnat migratsiyasi tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ 3839 sonli qarori [4 b. 13] bilan O'zbekiston Respublikasi bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi huzurida xorijda mehnat faoliyatini amalga oshiruvchi shaxslarni qo'llab-quvvatlash hamda ularning huquq va mafaatlarni himoya qilish jamg'armasi tashkil etildi [5 b. 14]. Qarorda belgilangan yana bir muhim jihat, bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi huzurida xorijda mehnat faoliyatini amalga oshiruvchi shaxslarni qo'llab-quvvatlash hamda ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish jamg'armasi tashkil etiladi. Jamg'arma daromadlari davlat byudjetidan ajratiladigan 200 milliard so'm miqdoridagi bir martalik beg'araz moliyaviy yordam orqali shakllantiriladi [6 b. 15]. Bu borada ishlar davom etib, "xorijda vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirayotgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari va ularning oila a'zolarini himoya qilish kafolatlarini yanada kuchaytirish choralari to'g'risida" Prezident farmoni imzolandi [7 b. 16].

Migrantlarning huquqiy va ijtimoiy jihatdan himoyalanganmaganligi

So'nggi yillarda o'zbekistonlik migrantlar Rossiyadagi hayoti va mehnat faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan muammolarga tez-tez duch kelishmoqda. Eng keng tarqalgan qiyinchiliklar orasida ishchilarning ekspluatatsiyasi, tez-tez o'tkaziladigan tekshiruvlar, maoshning to'lanmasligi, me'yoriy ish vaqti rejimining buzilishi va boshqa mehnat huquqlarining buzilishi mavjud. Bu holatlar migrantlar uchun qo'shimcha qiyinchiliklarni keltirib chiqarib, ularga munosib va xavfsiz yashash sharoitlarini yaratish imkoniyatidan mahrum etadi.

2023 yilda Mehnat nizolarini hal etishga ko'maklashish markazi tomonidan Rossiyadagi 400 ga yaqin O'zbekiston fuqarosiga mehnat nizolarida bepul yuridik yordam ko'rsatilib, ularga qiyin sharoitlarda o'z huquqlarini himoya qilishda yordam berildi. Masalan, Volgograd viloyatidagi ish beruvchiga nisbatan O'zbekiston fuqarolarining shikoyatlari o'rganilganda, migrantlarning hujjatlarini musodara qilish, ish haqini to'lashni kechiktirish va ish kunlarini haddan tashqari uzaytirish kabi qonunbuzarliklar ish beruvchi tomonidan sodir etilganligi aniqlangan.

Bunday holatlar nafaqat Volgograd viloyatida, balki Rossiyaning boshqa mintaqalarida ham kuzatilmoqda, bu esa migrantlar huquqlarini yanada samarali himoya qilish va mehnat qonunchiligiga rioya etilishi ustidan nazoratni kuchaytirish zarurligini ko'rsatmoqda [1 b. 18].

Til to'sig'i va malaka yetishmasligi ko'pchilik migrantlarni past maoshli sohalarda ishlashga majbur qilmoqda. Xalqaro migratsiya tashkiloti (XMT) ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistondan xorijda ro'yxatga olingan mehnat muhojirlarining asosiy qismi qurilish sohasida vaqtinchalik ish bilan band (52,7 foiz). Shu bilan birga, malaka yetishmasligi migrantlarni axborot texnologiyalari, tibbiyot, muhandislik kabi yuqori maoshli sohalarda ishga joylashish imkoniyatlaridan mahrum qilmoqda.

Shuningdek, til to'sig'i sababli o'zbekistonlik migrantlarning asosiy qismi ishlash uchun Rossiya va Qozog'istonga ketmoqda. Tilni bilmaslik yaxshi yashash va ko'proq daromad olish imkoniyatlari mavjud bo'lgan Yevropa va G'arb mamlakatlariga mehnat migratsiyasi geografiasini cheklamoqda. Masalan, Markaziy Osiyodan kelgan mehnat migrantining Moskvadagi o'rtacha maoshi 54,5 ming rublni (taxminan \$597 yoki 7,5 million so'mni) tashkil qiladi. Yevropa Ittifoqi mamlakatlaridagi minimal oylik maosh esa Bolgariyada 399 yevroni, Lyuksemburgda esa 2387 yevroni tashkil etadi. Bu esa mehnat migrantlarining imkoniyatlarini kengaytirish va ularning daromadlarini oshirish uchun til bilishning muhimligini yana bir bor ko'rsatadi.

Noqonuniy migratsiya. Tashqi mehnat migratsiyasi agentligi xorijga chiqmoqchi bo'lgan har bir kishiga qonuniy ish topish imkoniyatini yaratishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Qonuniy yo'l topa olmagan muhojirlar vositachilarga murojaat qilishga majbur bo'ladi, bu esa noqonuniy migratsiya, ekspluatatsiya va odam savdosi xavfini oshiradi. Yaxshiroq hayot izlab, ular boshqa mamlakatlarga yo'l olishadi, ammo ko'pincha og'ir mehnat sharoitlari, majburiy mehnat, huquqlardan mahrum bo'lish, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlaridan foydalanishning cheklanganligi kabi muammolarga duch kelishadi.

Xalqaro migratsiya tashkiloti (XMT) ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston Tashqi mehnat migratsiyasi agentligining sa'y-harakatlariga qaramay, 2023 yilda atigi 38,4 ming kishi (yoki jami chiqib ketgan migrantlarning 16,5 foizi) qonuniy ishga joylashish kanallaridan foydalangan, natijada 141 ta odam savdosi holati qayd etilgan bo'lib, 193 nafar shaxs jabrlangan, bunda o'zbekistonlik migrantlar asosan Rossiya, Qozog'iston, Turkiya va BAA kabi davlatlarda ekspluatatsiyaga duch kelmoqda.

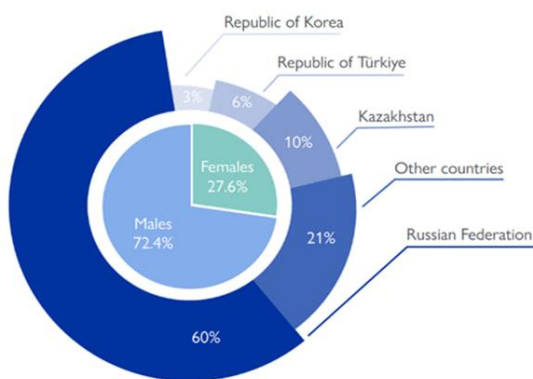
XMTning hisob-kitoblariga ko'ra, 2020 yilda butun dunyo bo'ylab migratsiya yo'nalishlarida 4317 nafar muhojir halok bo'lgan. 2023 yilga kelib bu ko'rsatkich deyarli ikki barobarga oshib, 8565 nafarga yetdi. O'zbekistonga kelsak, mas'ul vazirlik ma'lumotlariga ko'ra, birgina 2020 yilda xorijda yuz bergan baxtsiz hodisalar natijasida halok bo'lgan 200 dan ortiq fuqarolarning jasadlari vatanga qaytarilgan.

Migrantlar bilan bog‘liq eng fojiali hodisalardan biri 2018 yil 18 yanvar kuni Chimkent-Samara yo‘nalishida sodir bo‘lgan avtobusdagi yong‘in bo‘lib, natijada Rossiyaga ishlash uchun ketayotgan 52 nafar O‘zbekiston fuqarosi halok bo‘ldi. Bundan tashqari, 13 000 o‘zbekistonlik fuqarolar AQShga noqonuniy kirishga urinishda qo‘lga olinganligi kabi holatlar ham noqonuniy migratsiya muammosining avj olganligini va shoshilinch choralar ko‘rish zarurligini ko‘rsatmoqda [1 b. 19].

Vaholanki, ishchi kuchining katta qismi yaxshi ish sharoitlari izlab xorijga migratsiya qilmoqda.

2023 yil dekabr holatiga ko‘ra, O‘zbekistondan mehnat migranti sifatida ketganlarning soni ikki million kishini tashkil etdi: 1 452 300 erkak (72,4 foiz) va 547 700 ayol (27,6 foiz). 2023 yilda O‘zbekistonga qaytgan migrantlar soni 218,8 ming kishiga yetdi (2022 yilda 214,8 ming kishi), chiqib ketgan migrantlar soni esa 233,2 ming kishini tashkil etdi (2022 yilda 221,5 ming kishi).

O‘zbekistonlik mehnat migrantlarining aksariyati Rossiya Federatsiyasida (1,2 million kishi yoki umumiy migrantlar sonining 60 foiz), undan keyin Qozog‘iston (191,8 ming kishi yoki 10 foiz), Turkiya Respublikasi (113,8 ming kishi yoki 6 foiz), Janubiy Koreya (68,1 ming kishi yoki 3 foiz) va boshqa mamlakatlarda (424,4 ming kishi yoki 21 foiz).

O‘zbekistonning xorijdagi mehnat migrantlari qurilish (52,7 foiz), sanoat (12,8%), xizmat ko‘rsatish (9,7 foiz), umumiy ovqatlanish (6,9 foiz), savdo-sotiq (6,7 foiz), transport (4,3 foiz), qishloq xo‘jaligi (4,1 foiz) va boshqa sohalarda (2,8 foiz) band [1 b. 20].

Jahon banki tomonidan “O‘zbekiston fuqarolarini tinglab” loyihasi doirasida olib borilgan tadqiqot natijalariga ko‘ra, mehnat migrantlari mavjud uy xo‘jaliklarining ulushi bugungi kunda qariyb 13 foizni tashkil etgan bo‘lsa, 2022 yilda bu ko‘rsatkich 20 foizga yetgan. Shu bilan birga, Jahon banki ekspertlarining fikriga ko‘ra, migratsiya aholining kam ta‘minlangan qatlamlarida va qishloq joylarida istiqomat qiladigan uy xo‘jaliklarida keng tarqalgan.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlariga ko'ra, 2024 yilning yanvar-oktyabr oylari davomida O'zbekistonga pul o'tkazmalari hajmi 12,6 milliard AQSh dollarini tashkil etdi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 34 foizga ko'proqdir. Rossiyadan o'tkazmalar 35 foizga oshib, 9,8 milliard dollarga yetdi, ammo uning ulushi 78 foizgacha kamaydi (Ukrainadagi mojaro boshlanishidan oldin bu ko'rsatkich taxminan 90 foizni tashkil etardi). Qozog'istondan 699 million dollar, AQShdan 470 million dollar (o'sish 37 foizga), Janubiy Koreyadan 458 million dollar (+71 foiz), Turkiyadan 331 million dollar va Buyuk Britaniyadan 109 million dollar (+76 foiz) kelib tushgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot tahlilidan kelib chiqib, quyidagi taklif va tavsiyalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- Mazkur sohani rivojlantirish "ishchi kuchini eksport qilish" ni cheklash yoki aksincha rag'batlantirish degani emas, balki bundan ko'zlangan yagona maqsad chet elda ham fuqarolarimizning huquq va erkinliklari ta'minlanishi, yurtimizda chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga qulay hukukiy mehnat yaratish maqsadida davlat mexanizmlarining samarali faoliyat ko'rsatishini yanada takomillashtirish;

- Ishchi kuchiga talab va taklifni tartibga soluvchi bandlik xizmati tashkilotlari tizimini takomillashtirish lozim. Ayniqsa yoshlarda bu masalaga bo'lgan ongli munosabatni shakllantirish;

- Xususiy bandlik agentligi faoliyatini yanada takomillashtirish, fuqarolarni tashkillashtirilgan holda jalb etishni mehnat migrasiyasining ustun shakli sifatida rivojlantirish, xususiy bandlik agentliklari faoliyatini monitoring va risk-tahlil qilish vositalarini kuchaytirish talab qilinadi;

- O'zbekiston bilan rivojlangan davlatlar o'rtasida migrasion siyosat, ayniqsa, mehnat migrasiyasi bilan bog'liq shartnomalarni ratifikasiya qilish;

- Migrasiya jarayonlarini davlat tomonidan boshqarishni huquqiy tartibga solish bilan u yoki bu darajada bog'liq bo'lgan barcha huquqiy institutlarni birlashtiradigan O'zbekiston Respublikasi migrasiya kodeksini ishlab chiqish va qabul qilish zarur. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, O'zbekiston mustaqillikka erishgach, tashqi migrasion aloqalar ichki migrasiyaga nisbatan katta ahamiyatga ega bo'la boshladi. O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonida respublika mehnat resurslari miqdorining o'sib borishi tashqi mehnat migrasiyasini rivojlantirishga turtki bo'ldi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI (ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES)

1. Мехнат миграцияси: Халқаро тажриба ва Ўзбекистон амалиёти.19.12.2018. <https://meningfikrim.uz/uz/news/view/253>
2. Қодирова З.А. Ишчи кучини экспорт қилувчи мамлакатларда меҳнат миграциясининг халқаро миқёсда тартибга солиниши. // «Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар» илмий электрон журнали. № 3, май-июнь, 2015. – Б. 2.
3. Муйдинов Д.Н. Ҳозирги замон миграцион жараёнларнинг жамият барқарорлигига таъсири (Германия Федератив Республикаси мисолида). Сиёс. фан. фалс. докт. (PhD) автореф. дисс.–Тошкент: Ўзбекистон миллий университети, 2019. -14-бет.
4. Программа по достойному труду Республики Узбекистан на 2014-2016 годы // <https://www.ilo.org/global/lan>
5. Қодирова З.А. Ишчи кучини экспорт қилувчи мамлакатларда меҳнат миграциясининг халқаро миқёсда тартибга солиниши. // «Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар» илмий электрон журнали. № 3, май-июнь, 2015. – Б. 8.
6. Promoting decent work in Eastern Europe and Central Asia.ILO.P.26. 2012
7. Программа по достойному труду Республики Узбекистан на 2014-2016 годы.стр 3.
8. Мехнат миграцияси: Халқаро тажриба ва Ўзбекистон амалиёти. <http://parliament.gov.uz/uz/events/committe>
9. Мехнат миграцияси: Халқаро тажриба ва Ўзбекистон амалиёти. <http://parliament.gov.uz/uz/events/committe>
10. Халқаро миграция ташкилоти конституциясини ратификация қилиш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонуни // Халқ сўзи, № 268 (7196) 27/12/2018.
11. Мехнат мигрантлари муаммолари қандай ҳал этилмоқда ?. 30.04.2018, Жамият
12. Мехнат мигрантлари муаммолари қандай ҳал этилмоқда ?. 30.04.2018, Жамият
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 05.07.2018 йилдаги “Ташқи меҳнат миграцияси тизимини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча чоратadbирлар тўғрисида”ги ПҚ -3839 сонли қарори.<http://uza.uz/oz/documents/zbekiston-respublikasining-tash-i-me-nat-migratsiya-tizimini-05-07-2018>

14. Муродалиева Г. “Biznes Daily”. Глобал миграция: тўкин ҳаёт ва даромад илинжида. 20.07.2018. <http://www.biznes-daily.uz/ru/mening-mulkim/59344--global-migratsiya-tukin-hayot-va-daromad-iljida>
15. Меҳнат мигрантларига уй берилди. <https://kun.uz/21784370>
16. Ўзбекистонда илк бор мигрантларни ҳуқуқий, молиявий ва моддий қўллаб-қувватлаш воситалари яратилмоқда. 19.09.2019. http://uza.uz/oz/society/zbekistonda-ilk-bor-migrantlarni-u-u-iy-moliyaviy-va-moddiy--19-092019?sphrase_id=6848769
17. Ўзбекистонда илк бор мигрантларни ҳуқуқий, молиявий ва моддий қўллаб-қувватлаш воситалари яратилмоқда. 19.09.2019. http://uza.uz/oz/society/zbekistonda-ilk-bor-migrantlarni-u-u-iy-moliyaviy-va-moddiy--19-09-2019?sphrase_id=6848769.
18. Mehnat migratsiyasi: joriy holat, muammolar va takliflar. <https://m.kun.uz/news/2025/02/04/mehnat-migratsiyasi-joriy-holat-muammolar-va-takliflar>
19. Mehnat migratsiyasi: joriy holat, muammolar va takliflar. <https://m.kun.uz/news/2025/02/04/mehnat-migratsiyasi-joriy-holat-muammolar-va-takliflar>
20. Mehnat migratsiyasi: joriy holat, muammolar va takliflar. <https://m.kun.uz/news/2025/02/04/mehnat-migratsiyasi-joriy-holat-muammolar-va-takliflar>